

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Charitativní a sociální práce

Bc. Daniela Fejtová

*Překážky v zapojení studentů sociální práce do dobrovolnických
aktivit*

Bakalářská práce

vedoucí práce: doc. PaedDr. Tatiana Matulayová, PhD.

2021

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci, 12. 4. 2021

.....

Bc. Daniela Fejtová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní docentce Tatianě Matulayové, která si na mě vždycky udělala čas, byla trpělivá a dávala mi rady, kterých si moc cením. Dále bych chtěla poděkovat mému příteli, který mě při psaní této práce podporoval.

Obsah

Seznam zkratk	6
Úvod	7
1. Vliv socialismu na rozvoj dobrovolnictví studentů v České republice	8
2. Dobrovolnictví mladých lidí v Evropě	11
3. Dobrovolnické organizace pracující převážně se studenty	18
3. Bariéry v rozvoji dobrovolnictví	20
4. Motivace dobrovolníků	22
5. Metodologie výzkumu	23
Charakteristika výzkumné metody	23
Výzkumný soubor	23
Analýza kvalitativních dat	25
Etika a limity výzkumu	26
6. Překážky zapojení studentů do dobrovolnictví	27
Vykonávají studentky dobrovolnickou činnost?.....	27
Jak by studentky chtěly, aby univerzita podpořila dobrovolnickou činnost?	28
Znají studentky Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého v Olomouci?	30
Máte dobrovolníky ve Vaší organizaci?	30
Dobrovolnictví studentek v minulosti.....	31
Závěr	33
Podpora studentů sociální práce v dobrovolnictví	34
Bibliografie	35
Seznam tabulek	38
Seznam grafů	39
Seznam obrázků	40
Přílohy	41

Seznam zkratek

ČSÚ	Český statistický úřad
DC UPOL	Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého v Olomouci
DZS	Dům zahraniční spolupráce
EPM	Evropský portál pro mládež
EU	Evropská Unie
EVS	Evropská dobrovolnická služba (nyní DZS)
INEX	INEX - Sdružení dobrovolnických aktivit
OOS	Organizace občanské společnosti
UPOL	Univerzita Palackého v Olomouci

Úvod

V první řadě se tato bakalářská práce zabývá historickým kontextem dobrovolnictví. Zdůrazňuje, že studenti měli vliv na občanskou společnost a mají v ní své místo. Následně se práce zaměřuje na dobrovolnictví v Evropě a v České republice. Jelikož chybí aktuální výzkumná evidence o dobrovolnictví mládeže, vypichuje data z Eurostatu, INEX – Sdružení dobrovolnických aktivit, Domu zahraniční spolupráce a Platformě dobrovolnických center a organizací (Slovensko). Dále představuje nejznámější dobrovolnické organizace, které pracují s mládeží. Dívá se i na bariéry, které stojí studentům při dobrovolnictví v cestě. Po zjištění bariér se zaměřuje na samotnou motivaci dobrovolníků.

V druhé části, pak zkoumá překážky jednotlivých studentů v zapojení se do dobrovolnických aktivit. Zjišťuje, jak by mohla fakulta pomoci tyto překážky překonat. Zároveň zkoumá, jak studenti zaměstnaní v organizacích sociálního charakteru vnímají dobrovolníky, zda dobrovolníky v organizaci mají, nebo zda by je uvítali. Závěrem je zformulován návrh, jak by mohla fakulta tyto studenty podpořit.

1. Vliv socialismu na rozvoj dobrovolnictví studentů v České republice

Domnívám se, že na zapojení studentů do dobrovolnictví má velký vliv historie. Literatura, která se zabývá či zhodnocuje zapojení studentů sociální práce do dobrovolnických aktivit, chybí. Nicméně je k dispozici analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR, která se v jedné kapitole tímto tématem zabývá (Frič, Pospíšilová, 2018). Cílem této kapitoly je naznačit souvislosti, které dle mého názoru mají vliv na rozvoj dobrovolnictví.

Před druhou světovou válkou byl v tehdejším Československu vzorec dobrovolnictví srovnatelným s tradičním vzorcem, který dominoval v zemích západní Evropy a ve Spojených státech amerických. Nástupem komunismu se společenské poměry radikálně změnily. Došlo tedy k jakémusi přerušení dobrovolnické tradice. Skrze decentralizaci si komunistická strana podmanila dobrovolnické aktivity. Posléze se stalo dobrovolnictví činností hlavně politickou. Dobrovolníci se podíleli na výstavbách větších staveb a socialistický stát tak ušetřil. Dobrovolníci stavěli například železniční tratě, přehrady či fabriky. Komunistická strana tak přetransformovala dobrovolnictví na dobrovolné brigády. Zájem o tyto dobrovolné brigády byl obrovský. Dobrovolné brigády se staly symbolem toho, že se společnost ubírá správným směrem pod vedením komunistické strany. Nicméně začalo být zřejmé, že nejde o dobrovolnictví, ale o rozvoj socialismu. Tento fakt přinesl vlnu odporu. Minulý režim už nebyl schopný vymáhat dobrovolnickou práci. Komunismus se prezentoval jako režim, kde je všechno zadarmo a všichni budou uvědoměle, a tedy dobrovolně, pracovat ve prospěch společnosti. V této době spousta dobrovolnických organizací zanikla nebo byla podrobena ideologizaci komunistického režimu (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 42-57).

Rok 1989 byl pro dobrovolnictví zlomový. Přestože se na českém vzorci dobrovolnictví socialistický režim podepsal, svítla naděje, že se opět vrátíme k jeho budování. Dobře známé jsou dvě hypotézy, které popisují vývoj dobrovolnictví po roce 1989. První hypotéza bývá označována jako „velký příběh českého dobrovolnictví po roce 1989“. Tento příběh poukazuje na to, jak tehdejší režim zničil to pravé dobrovolnictví, které si pod tímto pojmem v dnešní době všichni představíme. Jak jsem se již zmínila v minulém odstavci, dobrovolnické organizace buď zanikly, nebo byly zrušeny pod taktovkou komunistické strany. Lidé se začali k dobrovolnictví obracet zády. Nicméně postupem času začaly neziskové organizace opět sílit. Působily hlavně ve sféře poskytování welfare služeb, humanitární oblasti, ale rovněž i v oblasti životního prostředí. Na základě nárůstu neziskových organizací proběhlo několik národních konferencí organizací občanské společnosti (dále OOS). Partnerem veřejné správy v oblasti poskytování

služeb se staly OOS. OOS hrály také významnou roli při zlepšování legitimizace fungování OOS. Nové OOS se zprofesionalizovaly a získaly důvěru jak obyvatelstva, tak veřejné správy. V tuto chvíli můžeme hovořit o jakémisi novém vzorci dobrovolnictví. Druhá hypotéza mluví o alternativním příběhu. Ten říká, že i v období komunismu existovala autentická participace občanů v mikro záležitostech. Například organizace zahrádkářů, včelařů, sportovců či kluby seniorů. V těchto organizacích byl prostor řešit osobní a místní problémy. Společnými silami si lidé pomáhali. Tyto organizace byly součástí Národní fronty, která sice byla pod hlavičkou komunismu, ale na lokální úrovni nebyly tak kontrolované. Po pádu komunismu většina těchto organizací i nadále fungovala. Organizace získaly právní subjektivitu a větší autonomii. Navíc velké svazy těchto organizací získaly finance ze státního rozpočtu. Jednalo se hlavně o sportovní, rekreační a hobby organizace (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 59-62).

Velkou roli v rozvoji dobrovolnictví hráli i studenti. Mezi ideologické organizace, kde studenti působili, patřil Pionýr či Svaz socialistické mládeže. Naopak tehdejší organizace Sokol nebo Junák (dnešní Skaut) byly zakázány, protože podporovaly demokracii, svobodu, národní hrdost (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 43-46). Přestože se jednalo o ideologické organizace, studenti se angažovali ve prospěch mládeže. Role studentů v občanské společnosti byla významná. Například v říjnu roku 1939 se do protestů proti nacismu zapojili i studenti. Při manifestačním vystoupením před sochou sv. Václav byl zraněn Jan Opletal, student lékařské fakulty, který svým zraněním v listopadu téhož roku podlehl. Jeho pohřeb se stal další demonstrací proti okupaci. Celkem 9 studentů bylo popraveno, dalších 1200 přepraveno do koncentračních táborů (Nekuda, 2017, s. 445). Velmi dobře je znám i Jan Palach, student historie a politické ekonomie, který se upálil na Václavském náměstí v Praze v roce 1969. K sebeupálení jej dohnalo politické dění a vpád sovětských vojsk. Jeho příklad následoval i další student, Jan Zajíc. Dvacet let po smrti Palacha se na místě, kde se upálil, konaly další demonstrace proti režimu. Tyto demonstrace vyvrcholily v listopadu Sametovou revolucí. (Liška, 2019, s. 85-140).

Jednu z důležitých rolí v rozvoji českého vzorce dobrovolnictví hrál i tehdejší prezident Václav Havel, který podporoval rozvoj občanské společnosti. Dovoluji si citovat krátký úryvek z jeho novoročního projevu z roku 1994. Václav Havel, 1994: „*Demokracie je systém založený na důvěře v lidskou odpovědnost, kterou by měl probouzet a kultivovat. Demokracie a občanská společnost jsou tedy jen dvě strany téže mince. Ostatně nevidím v dnešní době, kdy je sama naše planetární civilizace ohrožena lidskou neodpovědností, jinou cestu k její záchraně, než obecné*

probouzení a pěstování odpovědnosti člověka za věci tohoto světa.“ (Knihovna Václava Havla, Dokumentační centrum, archive [online])¹

Václav Havel je jednou z mnoha osobností, která se podílela na rozvoji občanské společnosti a tím i dobrovolnického sektoru. Mohla bych dále jmenovat Jiřího Tošnera, zakladatele dobrovolnického centra HESTIA. Dalším milníkem rozvoje občanské společnosti, který výrazně ovlivnil vývoj nestátních neziskových organizací, a tedy i dobrovolnictví v České republice, byl vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004, což je ovšem téma, o němž tato práce nepojednává.

---

¹ Knihovna Václava Havla shromažďuje, digitalizuje a zpřístupňuje písemnosti, fotografie, zvukové nahrávky a další materiály, které se týkají Václava Havla, naleznete na: <https://archive.vaclavhavel-library.org/>

2. Dobrovolnictví mladých lidí v Evropě

Východiskem této kapitoly je výzkumná studie od Hruškové, Tošnera, Pilára (2010), kteří informují o různých dobrovolnických programech. Jejich studie přináší informace o rozvoji dobrovolnictví v Německu, Polsku, Slovensku, Rakousku, Itálii, Nizozemsku a České republice.

Chování obyvatel se mění v čase, proto můžeme v současnosti identifikovat dva styly dobrovolnictví. Klasický dobrovolnický styl, kde se jedná o kolektivní hodnoty dobrovolnictví, je stabilní typ, který má přesnou strategii, jak dobrovolníky získat a jak si je udržet (dobrovolnická centra, marketing, členství). Naopak nový styl dobrovolnictví si řídí spíše dobrovolníci sami. Dobrovolníci hledají činnost, která pro ně bude smysluplná, kde budou rozvíjet svoje hodnoty, cíle, integritu nebo profesní dovednosti. Dobrovolníci při své činnosti vyžadují míru svobody a autonomie. Jedná se o tzv. reflexivní vzorec dobrovolnictví (Pospíšilová, Frič, 2010, s. 32-41). Níže uvádím tabulku podle Pospíšilové a Friče a jejich dimenze kolektivního a reflexivního vzorce dobrovolnictví.

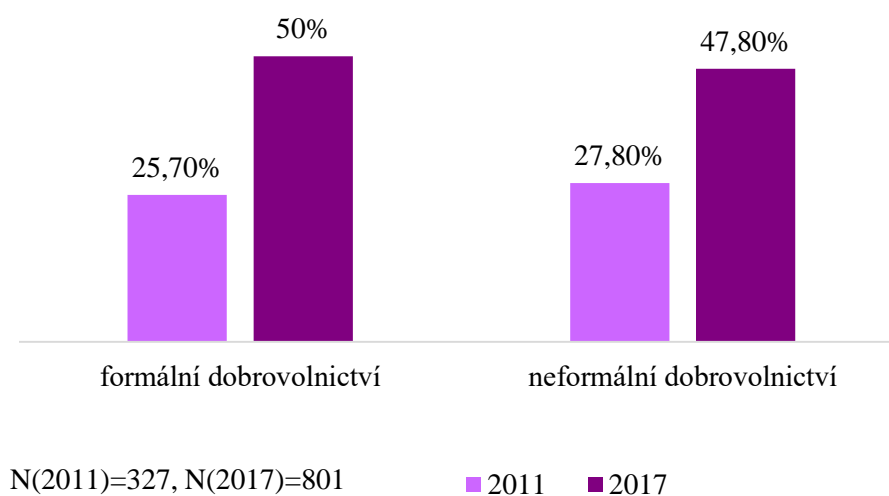
Tabulka 1: Ideální konfigurace dimenzí kolektivního a reflexivního vzorce dobrovolnictví dle Friče a Pospíšilové

Dimenze	Kolektivní vzorec dobrovolnictví	Reflexivní vzorec dobrovolnictví
Styl dobrovolnické participace	dlouhodobý, stabilní, spojený s členstvím	krátkodobý, nestabilní, bez členství
Motivace dobrovolníků	normativní a altruistická	egoistická
Sociální kapitál dobrovolníků	převaha silných vazeb na komunitu, vysoká úroveň vazeb na členy organizace	převaha slabých vazeb na komunitu, instrumentální vazby na členy organizace
Organizace dobrovolnictví	domácky řízené	profesionalizace dobrovolnických aktivit v organizaci
Kulturní rámec dobrovolnictví	kolektivismus	individualismus
Společenská hodnota a podpora dobrovolnictví	reziduální přístup	emancipační přístup

(zdroj: Frič, Pospíšilová, 2010, s. 41)

Na Slovensku počet mladých dobrovolníků roste, což vyplývá ze studie o dobrovolnictví slovenské mládeže z roku 2018. Dle grafu č. 1 níže můžeme vidět, že formální dobrovolnictví mládeže vzrostlo za posledních šest let o téměř 100 %. Podobně je tomu i u neformálních dobrovolnictví slovenské mládeže. Nejčastěji se zapojuje mládež ve věku 20 až 24 let. Většina mládeže se věnuje formálnímu dobrovolnictví v délce 1 – 5 let a s určitou pravidelností (1x za týden nebo 1x za měsíc). Nejčastěji se do dobrovolnictví zapojují lidé s vysokoškolským vzděláním. To odpovídá faktu, že nejčastějšími dobrovolníky na Slovensku jsou studenti vysokých nebo středních škol, kteří se zapojují do dobrovolnictví hlavně přes neziskové mimovládní organizace. O dobrovolnictví se nejčastěji dozvěděli od přátel, kamarádů, příbuzných, pověděli jim to aktivní dobrovolníci nebo učitelé ve škole. Nejčteněji uváděná motivace byla právě egoistická. Převažoval emancipační pohled na dobrovolnictví ve společnosti (Brozmanová Gregorová, Šolcová, Siekelová, 2018, s. 29-89). V některých dimenzích se tedy jedná o přesun od klasického stylu k novějšímu stylu dobrovolnictví viz tabulka č. 1 výše.²

Graf 1: Zapojení mládeže na Slovensku do dobrovolnických aktivit v roce 2011 a 2017

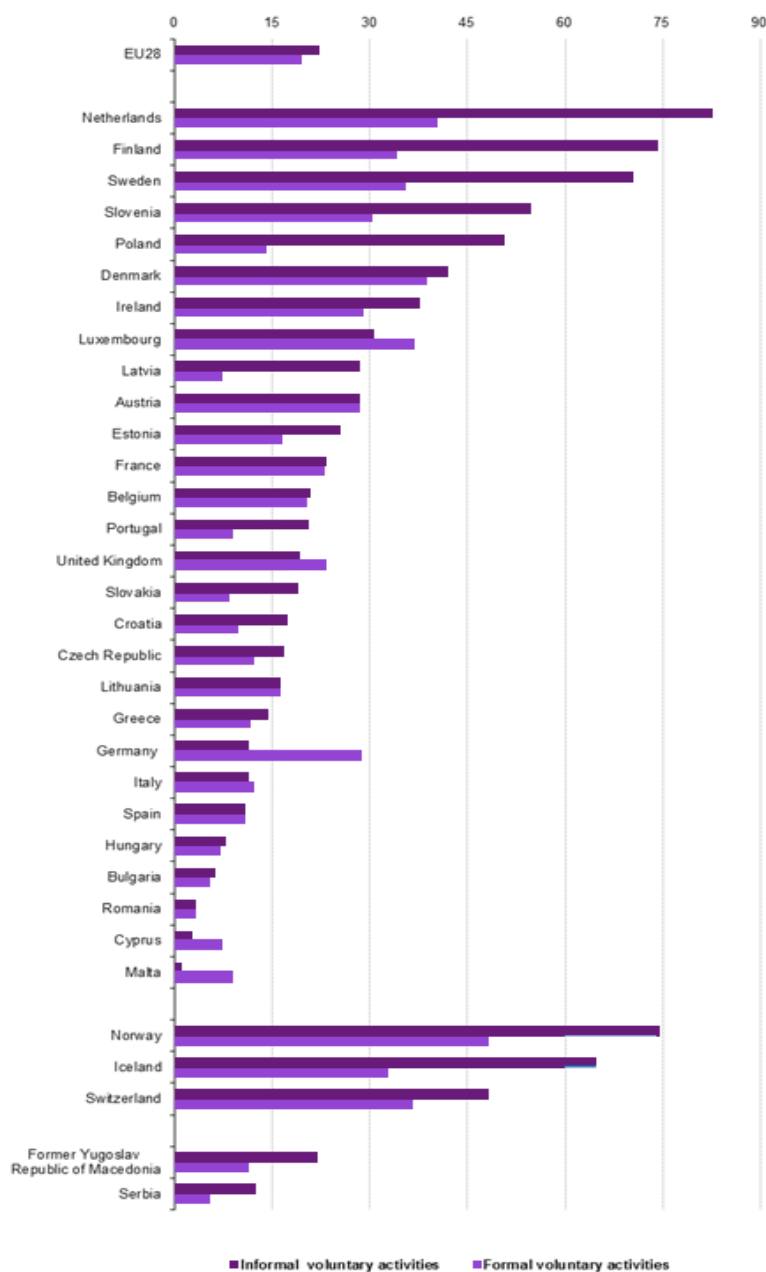

(zdroj: Brozmanová Gregorová, Šolcové a Siekelové, 2018, s. 26, vlastní zpracování)

² Dobrovolníctvo mládeže na Slovensku – aktuálny stav a trendy:
https://www.dobrovolnickecentra.sk/images/stories/files/1.dobrovolnictvo_mladeze_online_2018.pdf

Graf č. 2 níže, který pochází z webových stránek Eurostatu, nám ukazuje zapojení lidí starších 16 let do dobrovolnických aktivit v roce 2015. Jedná se jak o dobrovolnictví formální, tak i neformální v zemích Evropské unie a v Norsku, na Islandu, ve Švýcarsku, v Srbsku a v Makedonii. Tento graf vznikl na základě výzkumu, v němž byla položena otázka, zda se lidé zúčastnili formální nebo neformální dobrovolnické aktivity za posledních dvanáct měsíců, tedy v roce 2015 (Eurostat, 2017 [online]).

Graf 2: Zapojení do formálních a neformálních dobrovolnických aktivit v roce 2015

Source: Eurostat (online data code: ilc_scp19)
 Note: EU-28 estimated data
 Ireland, Poland, United Kingdom unreliable data

eurostat

(zdroj: Eurostat, upravena barva grafu)

Z výzkumu vyplývá, že ve většině evropských zemí převažovaly neformální dobrovolnické aktivity. Toto tvrzení však neplatí pro Lucembursko, Velkou Británii, Německo, Itálii, Maltu a Kypr. Právě v těchto zemích převažovaly formální dobrovolnické aktivity.

Mezi evropskými státy jsou velké rozdíly, co se týče úrovně dobrovolnických aktivit. Například v Nizozemsku většina dotazovaných v roce 2015 vykonala dobrovolnickou činnost neformální. Podobně je tomu také ve Finsku či Švédsku. Oproti tomu velmi malou participaci občanů v dobrovolnictví zaznamenalo Rumunsko, Kypr a Malta. Česká republika se řadí do druhé poloviny tohoto žebříčku. Z grafu je jasně vidět, že zapojení občanů České republiky není tak velké jako v jiných zemích. Jedním z faktorů může být právě socialismus, který jistou dobu v České republice *panoval*, viz kapitola číslo 1.

Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi můžeme přičíst jak kulturním, tak sociálním strukturám. Dalším důležitým faktorem v dobrovolnictví je vzdělání. V článku Social participation and integration statistics od Eurostatu je několik grafů, které se zabývají občanskou participací.³ Jeden z grafů zachycuje, že dosažené vzdělání ovlivňuje míru zapojení občanů do dobrovolnických aktivit ve vybraných evropských zemích. Ve většině evropských zemí je největší počet dobrovolníků, kteří vykonávají formální a neformální činnost, právě s vysokoškolským vzděláním. Naopak nejnižší participaci prokazují lidé se základním vzděláním (Eurostat, 2017 [online]).

A jak je to v České republice s mladými dobrovolníky? V České republice bohužel chybí aktuální studie, které by se zabývaly zapojením mládeže či studentů do dobrovolnických aktivit. Analýza rozvoje v ČR a zahraničí je vlastně nejaktuálnější publikace, kterou máme. Byť velká část statistiky je do roku 2015 a nezabývá se přímo studenty. Sami studenti se tématu dobrovolnictví ve svých závěrečných pracích věnují, například Kupková, která se zabývá právě nedostatkem aktuálních výzkumů o dobrovolnictví, i přesto, že je dobrovolnictví stále na vzestupu.

V České republice čerpáme informace/statistiky o dobrovolnictví skrze Český statistický úřad (dále jen ČSÚ). Ten se k informacím dostává přímo od neziskových institucí. Data o dobrovolnictví však nejsou kompletní, protože neprobíhá žádné šetření dobrovolníků v domácnostech. Jejich validita je tedy omezená (Pospíšilová, Tošner, Pilár, 2018, s. 201). Podle posledních informací ČSÚ z 12. října 2020 vzrostl počet neziskových institucí v roce 2018 a logicky tak i počet jejich zaměstnanců. Nejvyšší počet dobrovolníků se zaznamenal také

---

³ Social participation and integration statistics: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Social_participation_and_integration_statistics#Formal_and_informal_voluntary_activities

v roce 2018 (ČSÚ [online]). Tabulka č. 2 ukazuje, jaké počty zaměstnanců a dobrovolníků v neziskových institucích zaznamenal ČSÚ v průběhu pěti let. FTE v tabulce vyjadřuje počet dobrovolníků, který se publikuje na počet úvazků přepočtených na plnou pracovní dobu. Dá se předpokládat, že i díky COVID-19 bude počet dobrovolníků v roce 2020 - 2021 vzrůstat, a to hlavně z řad studentů.

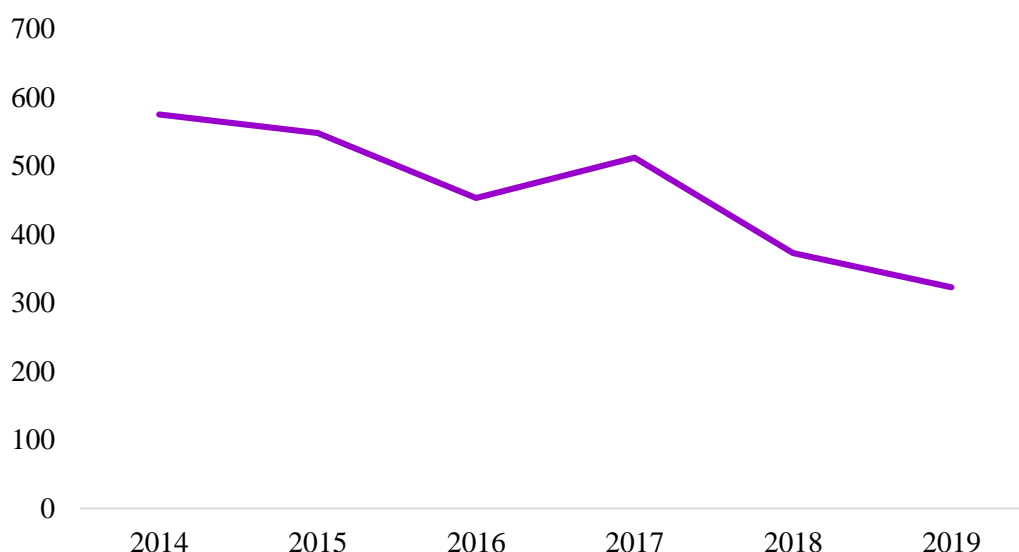
Tabulka 2: Počet zaměstnanců a dobrovolníků v neziskových institucích 2014 – 2018

Rok	Počet zaměstnanců v neziskových institucích	Počet dobrovolníků (FTE)
2014	106 179	27 661
2015	104 176	29 184
2016	103 298	30 620
2017	106 347	31 324
2018	116 991	32 455

(zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Naopak organizace INEX – Sdružení dobrovolných aktivit (dále jen INEX) hlásí mírný pokles dobrovolníků. INEX je nevládní nezisková organizace, která se už 30 let zabývá mezinárodním dobrovolnictvím a mezikulturním vzděláváním. Stovky dobrovolníků se skrze ni vydávají dobrovolničit. V roce 2019 vyslala do zahraničí celkem 438 dobrovolníků. V rámci Evropy se nejčastěji dobrovolníci vydávají do Německa, Francie a Španělska. Mimo Evropu pak do Japonska, Mexika, Nepálu, Indie, Tanzanie, Keni. Častěji jsou dobrovolníky ženy než muži. Přestože tato organizace nabízí dobrovolnictví v několika zemích, zaznamenává skoro každý rok mírný pokles dobrovolníků, viz graf č. 3 níže. Tento graf jsem sestavila z výročních zpráv INEXY z roku 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 a 2019. Na levé straně grafu jsou počty dobrovolníků ve stovkách (INEX [online]).

Graf 3: Dobrovolníci z INEXY ve věku 18 až 30 let v letech 2014 až 2019

(zdroj: INEX, vlastní zpracování)

Tabulka č. 3 níže ukazuje počty dobrovolníků v INEXA v jednotlivých letech a dle pohlaví. Můžeme vidět, že zaručeně nejpočetnější skupinou jsou lidé ve věku 18 až 30 let. A téměř ve všech případech častěji dobrovolničí ženy. Tuto tabulku jsem vytvořila na základě výročních zpráv jako předchozí graf. Od roku 2014 až do roku 2019 vyslal INEX do zahraničí přes 3 000 dobrovolníků (INEX [online]).

Tabulka 3: Dobrovolníci z INEXY ve věku 5 - 64 let v letech 2014 - 2019

Rok	Věk 5-17			Věk 18-30			Věk 31-64			Celkem
	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	
2019	43	16	59	236	87	323	33	23	56	438
2018	39	27	66	284	89	373	15	13	28	467
2017	27	23	50	346	166	512	19	9	28	590
2016	25	18	43	325	128	453	30	11	41	537
2015	23	28	51	414	134	548	20	15	35	634
2014	32	23	55	442	133	575	29	9	38	668

(zdroj: INEX, vlastní zpracování)

Další zajímavá statistika je zveřejněna na stránkách Domu zahraniční spolupráce (dále jen DZS), který nabízí pestré škálu projektů pro mládež, viz následující kapitola. Na stránkách DZS je zveřejněna statistika, která ukazuje mládež (od 17 do 30 let), jež vycestovala přes program Erasmus+ jako dobrovolníci.⁴ Ukazuje údaje o dobrovolnicích v letech 2014 až 2018.

⁴ statistika ke stažení zde: <https://www.dzs.cz/statistiky/erasmus-mladez-dobrovolnici-vyjizdejici-z-cr>

Častěji opět dobrovolničily ženy. V rámci tohoto programu nejčastěji vyjžděli dobrovolníci mladí lidé z Prahy a Jihomoravského kraje. Tabulka č. 4 značí počet účastníků programu Erasmus+ v rámci Evropské dobrovolnické služby (dále EVS) a skupinové a individuální dobrovolnické aktivity. V roce 2018 studenti nejčastěji dobrovolničili ve Francii, Gruzii, Chorvatsku a Turecku.

Tabulka 4: Počet mladých dobrovolníků přes program Erasmus+ Mládež - dobrovolnictví

Rok	Počet mladých lidí	Typ aktivity
2014	118	EVS
2015	138	EVS
2016	110	EVS
2017	138	EVS
2018	95	skupinové a individuální dobrovolnické aktivity

(zdroj: DZS, vlastní zpracování)

3. Dobrovolnické organizace pracující převážně se studenty

Cílem této kapitoly je představit vybrané organizace, které se zabývají dobrovolnictvím a vzděláváním mladých lidí v České republice. Zároveň bych ráda touto kapitolou ukázala, že mládež, potažmo studenti, mají opravdu mnoho možností.

Evropská unie (dále jen EU) se snaží podpořit mládež ve věku od 17 do 30 let v dobrovolnické činnosti přes různé programy, které poskytuje. Evropský portál pro mládež pod záštitou EU funguje více jak 20 let. Tento portál nabízí ucelené informace o příležitostech v jednotlivých státech EU. Jedná se zejména o studium, dobrovolnickou činnost, stáže, pracovní příležitosti, školní a mládežnické výměny nebo cestování. Podporuje hlavně mladou generaci, ale i organizace, které v oblasti mládeže působí. Evropský portál mládeže (dále EPM) nabízí informace o iniciativách EU, které nabízí příležitosti mladým lidem. Jedná se o programy jako je Evropský sbor solidarity, EU Youth Dialogue, Erasmus+, Eures, EU Aid Volunteers, #DiscoverEU, Erasmus+ Virtual Exchange (EPM [online]).

V České republice hraje v rámci dobrovolnictví mládeže významnou roli DZS, který má pod sebou program Evropský sbor solidarity v České republice. DZS je příspěvková organizace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a česká národní agentura pro mezinárodní vzdělání a výzkum. Podporuje mezinárodní spolupráci ve vzdělání jak jednotlivců, tak i organizací do mezinárodních aktivit. Všechny svoje projekty a granty má vypsané na webových stránkách.⁵ Podporuje hlavně školy a jiné vzdělávací instituce, neziskové organizace, místní samosprávy ale i jednotlivce, z nichž hlavně studenty základních, středních i vysokých škol, pedagogy, pracovníky s mládeží (DZS, Evropský sbor solidarity [online]).

Důležitá je také nevládní organizace INEX, jak jsem již psala v předchozí kapitole. Už 30 let se zabývá mezinárodním dobrovolnictvím a mezikulturním vzděláváním. Do zahraničí vyslala v letech 2014 až 2019 přes 3 000 dobrovolníků (viz tabulka č. 3).

Mladiinfo International je nezisková organizace, která se snaží mladým lidem pomoci rozvíjet jejich vzdělávací potenciál skrze stipendia, stáže, konference, dobrovolnictví atd. Tato organizace má v České republice pobočku v Brně. Na portálu Mladiinfo EU⁶ nabízejí různé příležitosti (Mladiinfo [online]).

Předposlední organizací, kterou bych chtěla zmínit, je EURODESK. EURODESK je evropská informační síť, která nyní působí ve 36 zemích. Jejím cílem je snadný přístup

---

⁵ DZS: <https://www.dzs.cz/projekty-granty>

⁶ <http://www.mladiinfo.eu/>

k informacím o mobilitách a vzdělávacích programech pro mladé lidi a pracovníky, kteří pracují s mládeží (EURODESK [online]).

Jako poslední bych chtěla zmínit **Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého**, které bylo jako první v České republice zřízené univerzitou. Toto Dobrovolnické centrum se snaží podporovat dobrovolnictví jak po stránce občanské participace, tak vlastního seberozvoje. Propojuje dobrovolníky a organizace, které dobrovolníky poptávají. Největší zastoupení tvoří organizace z Olomouckého kraje. Mimo jiné poskytuje odbornou konzultaci pro stávající dobrovolníky. Jedním z cílů tohoto centra je rozvoj formálního dobrovolnictví v České republice (Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého [online]).

3. Bariéry v rozvoji dobrovolnictví

Tato kapitola je věnována bariérám v rozvoji dobrovolnictví. Existují různé bariéry v dobrovolnictví, jak ze strany organizací, tak ze strany dobrovolníků. Já se v této kapitole zaměřím hlavně na bariéry ze strany dobrovolníků. Předchozí kapitola nám naznačuje, že možnosti dobrovolnictví jsou, ale jaké jsou překážky ze strany dobrovolníků? Práce Niklové (2001) poukazuje jak na bariéry ze strany studentů, tak samotného zařízení domova pro seniory. Nejnovější výzkum odhaluje i bariéry ze strany mládeže v zapojení se do dobrovolnictví.

Dobrovolnictví je v České republice stále chápáno jako něco výjimečného, nikoliv běžného. Podle Nikolové (2001) se u vybraných domovů seniorů v Praze zjistilo, že jednou z hlavních bariér rozvoje je pasivita při hledání dobrovolníků. Mezi další bariéry můžeme řadit například nedostatek informací o dobrovolnictví, úsudek, že u nás ani takoví dobrovolníci vlastně nejsou, pracovní vytíženost samotných pracovníků, nedůvěru v motivy českého dobrovolníka, obavy o klienta či nebezpečí úrazu a celkový nezájem domova pro seniory o dobrovolníky. Naopak samotné dobrovolníky brzdí jejich očekávání, nevidí v dobrovolnictví přínos, nedostanou zpětnou vazbu, nikdo je za jejich práci nechválí, úkoly jsou příliš rutinní, nemají možnost projevit svoji kreativitu, nevidí v tom osobní růst či žádnou prestiž (Tošner, Sozanská, 2002, s. 53 -55).

Jaké bariéry jsou ze strany dobrovolníků? Nejčastějším faktorem byla zaneprázdněnost, ať už prací nebo jinými činnostmi. Následoval faktor sdílené kultury, nechtějí dobrovolníka vůbec dělat, protože je vlastně nikdo nepožádal, či neví, kde a jak začít. Posledním častým faktorem je faktor neosobních limitů, kdy respondenti uváděli zdravotní problémy, problémy s dopravou či hlídáním dětí (Pospíšilová, Frič, 2010, s. 172 – 173).

Dobrovolnictví může být podceňováno, protože je vykonáváno dobrovolníky bez nároku na odměnu. Někteří lidé si mohou myslet, že pomoc od dobrovolníka není tak kvalitní, protože není placená, a pokud by kvalitní byla, měla by být placená, čímž zpochybňují kvalitu práce bez odměny (Musick, Wilson, 2008, s. 3).

Nejaktuálnějšího výzkum ze Slovenska z roku 2018 uvádí nejčastější bariéry ve formálním dobrovolnictví mladých lidí na Slovensku (N=390). Jako prvních pět nejčastějších důvodů uváděli dobrovolníci nedostatek času, nepožádání o pomoc, neinformovanost o zapojení se do dobrovolnictví či pocit nepotřebnosti pomoci, viz tabulka č. 4 níže (Brozmanová Gregorová, Šolcová, Siekelová, 2018, s. 71).

Tabulka 5: Nejčastější bariéry ve formálním dobrovolnictví mladých lidí na Slovensku

Bariéry v dobrovolnictví	%
nedostatek času	73,50%
nepožádání o pomoc	67,90%
neinformovanost o možnosti zapojení se do dobrovolnictví	61,70%
pocit nepotřebnosti pomoci	45,70%
nezájem mladých lidí o dobrovolnictví	35,50%

(zdroj: Brozmanová Gregorová, Šolcová, Siekelová, 2018, s. 71)

Přestože nemáme v České republice aktuální výzkum či čísla o zapojení mládeže do dobrovolnictví, tak si myslím, že ze strany studentů, minimálně těch vysokoškolských, zájem o dobrovolnictví určitě existuje. Sama jsem studentkou kombinovaného studia, někteří moji spolužáci dobrovolnictví vykonávají. Vykonávají ho, přestože jsou časově vytížení (škola, práce, rodina). Nabízí se tedy otázka, jak pomoci studentům jejich bariéry překonat a zapojit je do dobrovolnických aktivit.

4. Motivace dobrovolníků

K podpoře studentů pro zapojení se do dobrovolnických aktivit je důležité porozumět motivaci k dobrovolnictví, která nejčastěji k dobrovolnictví vede. V této krátké kapitole se zaměřím na nejčastější motivy k dobrovolnictví.

Podle Inventáře funkcí dobrovolnictví (Volunteer Functions Inventory) rozlišujeme šest základních motivů dobrovolníka: hodnoty, růstový, sociální, kariérní, ochranný a porozumění. Hodnoty v motivaci dobrovolníků jsou vnímány tak, že lidé chtějí docílit cílů a zároveň chtějí zůstat věrni ideálnímu pojetí sebe samotných. Růstový motiv je myšlen v tom smyslu, že lidé se v rámci dobrovolnictví učí novým věcem, poznávají nové lidi a nová místa. Sociální motiv představuje možnost být v prostředí, které je nám příjemné. V rámci kariéry se člověk naučí nové věci a získá kontakty. Ochranný motiv spočívá v tom, že se člověk vypořádává se svými vlastními konflikty. Zároveň když pomáhá někomu dalšímu, tak nemá prostor řešit svoje problémy. Porozumění je spíše osobní růst pro zvýšení ega. Dává dobrovolníkům nový náhled na určité věci. Dobrovolnictví dobrovolníky dělá důležitými (Musick, Wilson, 2008, s. 56 - 63).

Ve výzkumu, který se zabývá motivací studentů a zaměstnanců Univerzity Palackého k formálnímu dobrovolnictví v sociálních službách z roku 2016, můžeme najít nejčastější motivy. Nejčastějšími motivy ve vzorku 121 respondentů k dobrovolnictví byly pomoc druhým, osobní rozvoj, rozvoj pracovních zkušeností, podělit se o vědomosti a zkušenosti a setkávat se s přáteli a novými lidmi (Matulayová, Jurníčková, Doležal a kol., 2016, s. 65).

Jak jsem již uváděla ve druhé kapitole, nejčastější motivace slovenské mládeže k dobrovolnictví byla právě egoistická. Převažoval emancipační pohled na dobrovolnictví ve společnosti (Brozmanové Gregorová, Šolcová, Siekelová, 2018, s. 58-61).

Když jsem v minulosti dělala dobrovolníka, tak to bylo hlavně z důvodu, že jsem chtěla někomu udělat radost a zároveň jsem měla dostatek času. V té době ve mně převažovala altruistická motivace. Nyní bych řekla, že by to byla jak motivace altruistická, tak egoistická. Na jednu stranu bych chtěla pomáhat, ale také se něco nového naučit, co pak mohu v budoucnu použít.

5. Metodologie výzkumu

Dobrovolnictví je nedílnou součástí občanské společnosti. Proto je velmi důležité najít překážky, které brání studentům sociální práce v jeho vykonávání. Konkrétně se jedná o studenty, kteří studují obor Charitativní a sociální práci na Caritas VOŠ sociální a na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého. Přesněji jde o studenty třetího ročníku, kombinovaného studia. První výzkumnou otázkou této práce je: „*Jaké jsou překážky zapojení studentů do dobrovolnictví na straně studentů?*“ Druhá výzkumná otázka zní: „*Jak může Univerzita Palackého podpořit své studenty v dobrovolnické činnosti?*“

Cílem této bakalářské práce je porozumět překážkám, které brání studentům kombinovaného studia vzdělávacího programu charitativní a sociální práce na Caritas VOŠ sociální a kteří tento program souběžně studují i na CMTF UP v zapojení se do dobrovolnictví, protože aktuálně chybí výzkumná evidence o tom, jak studenti sociální práce vnímají překážky zapojení se do dobrovolnických aktivit. Výsledek výzkumu může přispět k diskuzi a hledání možností systémové podpory dobrovolnictví studentů sociální práce. Aplikačním cílem je připravit návrh doporučení pro Katedru křesťanské sociální práce v této oblasti.

Charakteristika výzkumné metody

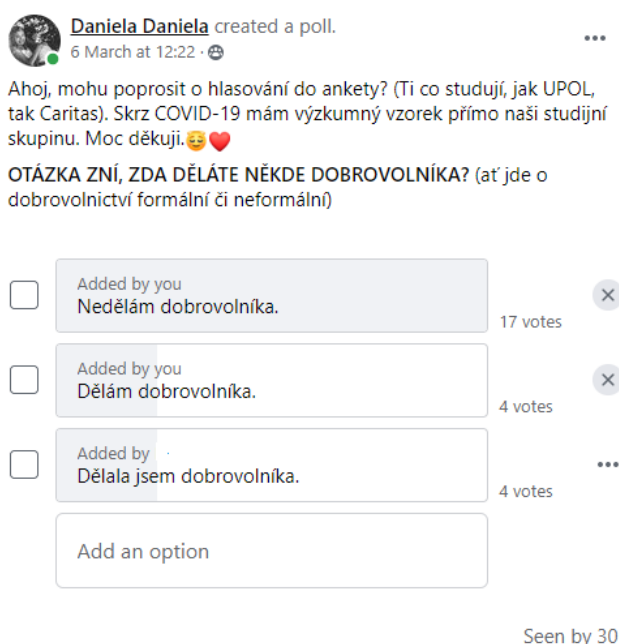
Vzhledem k tomu, že cílem mojí bakalářské práce je porozumět překážkám na cestě k dobrovolnictví, zvolila jsem kvalitativní přístup. Kvalitativnímu výzkumu se věnuje podrobněji Miovský (2006). Data jsem sbírala postupně. Rozhovor probíhal pomocí polostrukturovaných otázek. Někdy jsem otázky během sběru doplňovala, protože byl rozdíl, jestli student již v minulosti dobrovolnictví vykonával nebo ne. Když studenti byli dobrovolníky již v minulosti, ptala jsem se dále, v jaké to bylo organizaci.

Výzkumný soubor

Přestože jsem se chtěla zaměřit hlavně na studenty prezenční formy studia, nebylo to díky COVID-19 možné, proto jsem zvolila, studenty kombinovaného studia, na které mám kontakt. Výzkumným souborem v tomto výzkumu jsou studenti třetího ročníku kombinovaného studia vzdělávacího programu Charitativní a sociální práce na Caritas VOŠ

sociální a ti, kteří tento program souběžně studují i na CMTF UP. Na facebookové stránce studentů třetího ročníku kombinovaného studia jsem vytvořila hlasovací anketu, kde jsem zjistila, kdo dobrovolní a kdo ne, viz obrázek č. 1. Studenti ještě doplnili možnost, že dobrovolníka dělali v minulosti. Celkem odpovědělo 25 studentů z 39 (kteří dálkově studují Charitativní a sociální práce dle informace od paní magistry Synkové - zástupkyně ředitele pro organizaci studia CARITAS VOŠ sociální). Z těchto studentů jsem pak náhodně vybrala ty, kteří nedobrovolní nebo ty, kteří dobrovolnili v minulosti. Výzkumný vzorek tvoří 6 žen.

Obrázek 1: Anketa

Studentek jsem se doptávala, kde pracují a z jakého města jsou, protože si myslím, že i tento faktor může zapojení studentů do dobrovolnictví ovlivnit, jelikož se častěji setkáváme v rámci studia s nabídkami dobrovolnictví hlavně v Olomouci. Většinou z rozhovoru vyplynulo, že studentky mají rodinu a starají se o děti (viz hned první otázka z jakého důvodu se dobrovolnictví nezúčastnily). Jindy jsme se bavily po rozhovoru o jejich zázemí. V jedné až dvou větách se pokusím shrnout pár informací o studentkách.

Studentka č.1 pracuje jako aktivizační pracovnice v Domově pro seniory. Děti nemá a žije pár kilometrů od Lanškrouna.

Studentka č. 2 pracuje jako pracovnice v sociálních službách v Domově pro osamělé rodiče. Má jedno dítě a bydlí v Zábřehu.

Studentka č. 3 pracuje jako koordinátorka péstounské péče. Mimo Caritas VOŠ sociální/CMTF UP studuje ještě další univerzitu ve Zlíně. Bydlí na Vsetíně a má dvě děti.

Studentka č. 4 je nyní na rodičovské dovolené s malým synem. Žije v Olomouci. Jako jediná se v minulosti dobrovolnictví intenzivně věnovala.

Studentka č. 5 je nyní na mateřské dovolené, má dva malé syny a žije v Olomouci.

Studentka č. 6 pracuje jako koordinátorka pracovní rehabilitace, má jedno dítě a žije v Olomouci.

Výběr studentek probíhal pomocí metody záměrného výběru dle Miovského. Náhodně vybrané studentky třetího ročníku kombinované formy studie Caritas VOŠ sociální/CMTF UP studijní programu Charitativní a sociální práce, kteří aktuálně nedobrovolníci, jsem oslovila přes zprávu na Facebooku. Poprosila jsem je, zda by se mnou neudělaly rozhovor na téma dobrovolnictví. Většina z nich souhlasila. Se studentkami jsem se domluvila na termínu, kdy jim mohu zavolat a celý rozhovor jsem na základě jejich souhlasu nahrávala. Přestože by pro mě bylo vhodnější, aby celý rozhovor probíhal na platformě ZOOM nebo Skype, přizpůsobila jsem se studentkám, protože ty preferovaly rozhovor přes telefon.

Analýza kvalitativních dat

Polostrukturované rozhovory budou nahrávány jako audiozáznamy. Jelikož budou rozhovory probíhat se studenty kombinovaného studia, bude mnohem jednodušší se s nimi spojit telefonicky, než přes online platformu jako je Skype nebo ZOOM atd. Telefonní hovory budou nahrávány pomocí aplikace Voice Memos. Zvukový záznam zachycuje celý rozhovor a není třeba si psát poznámky. Navíc nahrávka zachovává autentičnost celého rozhovoru (Miovský, 2006, s. 197).

Data jsem zpracovávala pomocí metody vytváření trsů, o které se ve své knížce zmiňuje také Miovský (2006). Ke každé otázce jsem vytvořila tabulku s odpověďmi od studentek. Viz obrázek níže. Vytvořila jsem si čtyři sloupce. První je číslo studentky (rozhovoru). Dále odpověď studentky, kde jsem si zvýraznila podobnosti a důležité informace. V následujícím sloupci jsem si vyznačila označené informace. V posledním sloupci jsem pak z vybraných informací vytvořila kategorie.

Obrázek 2: Ukázka zpracování dat 1

OTÁZKA Č. 1 - VO: „Jaké jsou překážky zapojení studentů do dobrovolnictví na straně studentů?“			
Student číslo	DĚLÁŠ NĚKDE DOBROVOLNÍKA? Z JAKÉHO DŮVODU NE?		faktor času
1	S: No, tak vzhledem k tomu, že pracuji na hlavní úvazek a zvlášť teďka v době COVIDU , kdy fakt jako jsou ty přesčasy tak jako jsem fakt ráda, že přijdu domů a mám klid . Do toho ta škola . Jako dokážu si to představit, když bych byla někde na denním studiu, tak si dokážu představit, že bych chodila do dobrovolnictví. Ale prostě s prací to je, aspoň pro mě osobně, neskloubitelný . Absolutně.	pracuji, COVID, přesčasy, klid, škola, neskloubitelný	PRÁCE
2	S: To jsem nevykonávala. T:A z jakého důvodu jsi jí nevykonávala? S: No v podstatě bych řekla, že z časového důvodu . Protože, přemýšlím, kdy jsem si vlastně dobrovolnickou smlouvu uzavřela. Asi někdy loni po praxi, ne tak to už je díl. V podstatě už je to asi rok a půl a tak jsem spíš očekávala, že se mi třeba ozvou, že potřebují pomoc . No a pak nastal COVID a spousta aktivit kolem. Takže spíš z časových důvodů , jako mých osobních . T: Určitě, takže třeba i nějaká péče o rodinu? S: No péče o rodinu no no no. T: Práce? S: No nedostatek času, protože jako mám malé dítě , který nebylo ještě školkového věku tohoto času. A pak prostě škola a pak už práce no.	časového důvodu, dobrovolnickou smlouvu, očekávala, že se mi třeba ozvou, že potřebují pomoc, COVID, péče o rodinu, mám malé dítě, škola, práce	

Také jsem si texty rozdělila podle otázky různými barvami, abych se mi s nimi lépe pracovalo viz obrázek č. 3.

Obrázek 3: Ukázka zpracování dat 2

T: A chtěla bych se tě jako první otázku zeptat, jestli někde působíš jako dobrovolník?

S: Momentálně ne.

T: A z jakého důvodu?

S: Z důvodu... No tak jako mám hodně důvodů letos. Škola, prošli jsme si **COVIDEM**, dvoje neštovice a teď mám děti doma, takže z **časových důvodů**.

T: Takže jak vlastně ta škola, tak i péče o rodinu.

S: Ano, ano. Protože nemáme zajištěné žádné hlídání a tak.

T: Existuje nějaký způsob, jak by tě fakulta mohla podpořit v tom dobrovolnictví?

S: Tak určitě.

Etika a limity výzkumu

Než začnu představovat výsledky, ráda bych dodala pár slov k rozhovorům. Jelikož to byl první rozhovor tohoto typu, měla jsem trošku obavy. Přišlo mi, že se s každým rozhovorem učím a zlepšuji. Nicméně když jsem přepisovala nahrávky rozhovorů, začala jsem trošku pochybovat o svých komunikačních schopnostech a jestli jsem vůbec rozhovory vedla správně. Nicméně i tak mi studentky rozhovory poskytly. Celkem jsem udělala šest rozhovorů. Myslím, že limitem tohoto výzkumu je právě vybraná skupina studentů s tím, že jde právě o studentky třetího ročníků **kombinovaného** studia. Bohužel v dobu covidu pro mě bylo nejjednodušší právě tyto studentky zkontaktovat. Na ostatní studenty nemám žádné kontakty.

6. Překážky zapojení studentů do dobrovolnictví

Výsledky výzkumného šetření jsem rozdělila do několika podkapitol, a to podle otázky na kterou studentky odpovídaly. Důležitá klíčová slova jsem zvýraznila. U každé odpovědi je poznačeno, o kterou studentku jde.

Vykonávají studentky dobrovolnickou činnost?

Všech šest studentek odpovědělo, že aktuálně dobrovolnickou činnost nevykonávají. Hned na začátku jsem se od dvou studentek dozvěděla, že v minulosti dobrovolnictví vykonávaly. Studentka č. 1 uvedla hned několik důvodů, proč nedělá dobrovolníka: *„No, tak vzhledem k tomu, že pracuji na hlavní úvazek a zvláště teďka v době covidu, kdy jsou přesčasy, tak jsem fakt ráda, že přijdu domů a mám klid. Do toho ta škola.“* Představa, že by dělala někde dobrovolníka, je pro ni nereálná. Klíčovým faktorem je **čas**.

Studentka č. 2 také uvádí, že dobrovolníka nedělá hlavně proto, že nemá dostatek času. *„No nedostatek času, protože mám malý dítě, který nebylo ještě školovýho věku tohoto času. A pak prostě škola a pak už práce.“* Na druhou stranu se zmínila, že byla na praxi v zařízení, kde jí bylo moc dobře, a právě tam se zapsala jako dobrovolník. Nicméně nikdy tam jako dobrovolník nepřišla, protože: *„Jsem očekávala, že se mi třeba ozvou, že potřebují pomoc.“* Tento důvodu zmiňuje i Pospíšilová a Frič (2010 s. 173), viz kapitola bariéry v rozvoji dobrovolnictví. Jako dobrovolník se přihlásila, protože jí v organizaci na praxi bylo moc dobře. Což je právě sociální motiv k dobrovolnictví, o kterém se zmiňuje Musick a Wilson (2008, s. 59), viz kapitola motivaci dobrovolníků.

Studentka č. 3 nedělá dobrovolníka, protože nemá dostatek času. Chodí do práce, stará se o rodinu a domácnost. (Mimo rozhovor mi sdělila, že studuje ještě jednu vysokou školu. Je opravdu hodně časově vytížená.)

Studentka č. 4 se dobrovolnictví intenzivně věnovala v minulosti, ale teď jej nedělá, protože nemá dostatek času. Má malého syna a stará se o domácnost a do toho studuje, nedokáže si představit, že by ještě někde dělala dobrovolníka. Navíc na malého syna nemá hlídání. Mají v Olomouci jenom dědu.

Studentka č. 5 nedělá dobrovolníka, protože nemá čas. „*Mám hodně důvodů letos. Škola, prošli jsme si covidem, dvoje neštovice a teď mám děti doma, takže z časových důvodů.*“ Další důvod udává, že nemá zajištěné hlídání.

Studentka č. 6 také zmiňuje rodinnou situaci a časový harmonogram. „*Si to prostě neumím zorganizovat lépe, než to dělám teď.*“ Je ráda, když si udělá chvilku času na svůj odpočinek. V minulosti dělala dobrovolníka v nevládní neziskové organizaci EDUCO.

Všechny studentky uvádí, že největší bariérou je pro ně právě čas. Nedostatek času uváděla také mládež na Slovensku ve výzkumné studii Brozmanové Gregorové, Šolcové a Siekelové (2018, s. 71). K časovému faktoru se pak nejčastěji pojily pojmy jako práce, péče o rodinu, škola či relaxace. Nutno dodat, že skoro všechny studentky jsou matky. Svoji roli hraje i lokalita.

Jak by studentky chtěly, aby univerzita podpořila dobrovolnickou činnost?

Dále se studentky se shodují, že by uvítaly dobrovolnictví jako „céčkový“ předmět. Tři z nich se v minulosti dobrovolnictví věnovaly, proto padala spousta zajímavých myšlenek. Studentka č. 2 by dokonce raději měla předmět dobrovolnictví než praxi. „*Já si myslím, že bysme byli i jako studenti vítanější, nebo já jsem pociťovala, že ač se mi zaměstnanci snažili věnovat, tak jsem cítila, že jsem tam navíc, protože věděli, že ze mě do budoucna nic mít nebudou, a že to teď musíme navzájem přetrpět.*“ Dle jejího názoru by byli dobrovolníci přijímaní lépe, protože by s nimi zařízení počítalo i do budoucna. Nebyl by to „jen“ nutně odbytý čas, který po ukončení praxe skončí. Já vnímám praxi jako velmi důležitou část studia a s touto myšlenkou nesouhlasím.

Další studentka č. 1 narážela na to, že je z vesnice a že úplně neví, kde by se o dobrovolnictví vlastně měla dozvědět. „*Vem si, kdyby byl celý jeden předmět o tom dobrovolnictví, kde ty se o tom víc dozvíš... Když přijdeš z nějaké malé vesnice, tak o tom moc nevíš, nemáš ty možnosti, jak se o tom dozvědět.*“ Studentka by uvítala dobrovolnictví jako předmět, který by byl rozdělen na dvě části. První část by byla teoretická, ve které by se studenti dozvěděli základní informace o dobrovolnictví a o známých českých organizacích, které se dobrovolnictví věnují. Druhá část by pak byla praktická, tedy že by student dělal ve vybrané organizaci dobrovolníka.

Studentka č. 2 na otázku, zda by se o dobrovolnictví dozvěděla, kdyby nebyla na praxi, odpověděla: „*Jako dozvěděla, ale asi bych si to musela sama vyhledat, což si myslím, že by mě*

nenapadlo.“ Z čehož vyplývá, že je důležité studentům poskytnout více informací o dobrovolnictví.

Studentka č. 3 také souhlasí s „céčkovým“ předmětem, který by se skládal jak z teoretické, tak praktické části. Díky praktické části by se pak třeba nebála sama jako dobrovolník někde přihlásit. *„Mohl by být předmět po dobu studia a na základě toho bychom vykonávali v rámci školy nějakou dobrovolnickou práci, třeba jednu nebo dvě hodiny týdně nebo měsíčně. A kdybychom splnili požadavky, tak bychom získali nějaký kredity. Navíc by mě to povzbudilo v tom, že bych poznala, jak dobrovolnictví vlastně funguje, co se tam přesně ode mě očekává. Pak bych z toho možná neměla takový **strach** někam jít a přihlásit se jako dobrovolník.“*

Studentka č. 4 už jako dobrovolník působila v první ročníku studia. Dělal dobrovolníka přes Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého v Olomouci. Dokonce získala za zásluhy v oblasti dobrovolnictví od univerzity kurz Feuersteinovy metody.⁷ Jelikož je teď na rodičovské dovolené, tak by uvítala, kdyby ji univerzita k dobrovolnictví „nakopla“, jelikož motivovaná je dost. Také zmiňuje, že by pro ni dobrovolnictví na mateřské znamenalo mimo jiné psychohygienu. *„Teď by to bylo spíš o té motivaci mě na to nalákat, abych to dokázala zvládnout při domácnosti, synovi, práci a ještě navíc. Mi to dobrovolnictví vyhovuje i jako **psychohygienu**. Že si tam jdu jako kdyby ne oddychnout, ale nasbírat nové věci, přijít na jiné myšlenky. Ocenila bych spíše motivaci z dobrovolnického centra, aby na mě kladli větší podnět, abych to ještě dělala, abych se k dobrovolnictví vrátila.“* Nakonec studentka usoudila, že by ji mohl nakopnout právě předmět dobrovolnictví, kde v teoretické části, kromě informací o dobrovolnictví, by mohli zástupci organizací představit jejich zařízení a k čemu dobrovolníky potřebují. I my sami sebe bychom mohli vzájemně motivovat. Možná i ona sama by pak mohla někoho k dobrovolnictví inspirovat. V teoretické části předmětu by získala to „nakopnutí“, o kterém mluví a v praktické části by šla dělat někam dobrovolníka. Tato studentka také upozorňuje na to, že by dobrovolnictví mohlo být studentům více na očích, například na nástěnkách. Jakási větší propagace.

Studentka č. 5 by určitě dobrovolnictví jako „céčkový“ předmět neodmítla. *„Protože by mi to nabídlo jak vlastně splnění předmětu, tak i zase nějakou praktickou zkušenost v oboru.“* Také je pro ni přínosnější varianta předmětu, která by se skládala jak z teoretické části, tak praktické. *„Přesně tak. Nejdříve bychom se vlastně o tématu dobrovolnictví dozvěděli. Kde jsou*

---

⁷ Feuersteinova metoda je přístup, který rozvíjí kognitivní a intelektový potenciál, jak u dětí, tak dospělých (Šauerová, Špačková, Nechlebová, 2012, s. 143).

nějaké možnosti, co je možno dělat. A potom bychom si vybrali. Přihlásili bychom se a tím bychom měli splněnej předmět.“

Studentka č. 6 si myslí, že když někdo chce dělat dobrovolníka, cestu si najde sám. Hlavně pokud se jedná o studenty, kteří mají univerzitní zázemí, tak to k dobrovolnictví vybízí dvakrát tolik. „Cečkový“ předmět dobrovolnictví by uvítala, a to jak teoretickou část, tak praktickou. „*Čím víc takových osobních zkušeností, tím líp. Já bych se tomu nebránila, ať by to bylo klidně v prváku, ve druháku nebo ve třetíáku.*“ Zároveň vidí přínos i v teoretické části: „*Já myslím, že i ta teoretická část jo, protože se dostávám v práci k tomu, že budu muset sama otevřít zákon o dobrovolnictví, a v podstatě teď už bych ho měla zmáklý, kdyby byl v prváku.*“ Naprostou souhlasím s tím, že každá zkušenost s klienty či s organizacemi studenty posouvá vpřed.

Znají studentky Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého v Olomouci?

Studentka č. 1 Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého v Olomouci (dále jen DC UPOL) nezná.

Studentka č. 2 o DC UPOL ví: „*Protože je to velké téma na Cyrilometodějské fakultě.*“ Ale bližší informace nevyhledávala.

Studentka č. 3 netuší o DC UPOL.

Studentka č. 4 o DC UPOL ví, zná ho moc dobře. Právě přes toto Dobrovolnické centrum dělala dobrovolníka ve školičce Khamoro: „*Pro mě to byla motivace získat zkušenosti, protože jsem nepracovala v sociální sféře. Myslím si, že by nemělo být překážkou, že člověk nemá čas.*“

Studentka č. 5 ví o DC UPOL z webových stránek, z Facebooku a od paní docentky Matulayové. Chodí jí každý týden nabídky tohoto centra skrze facebookové stránky.

Studentka č. 6 o DC UPOL ví, trošičku zná jeho webové stránky. Také zná manažera dobrovolnického centra Vojtěcha Vodsed'álka.

Všechny studentky z Olomouce o DC UPOL věděly.

Máte dobrovolníky ve Vaší organizaci?

Studentka č. 1 mi sdělila, že nemají dobrovolníky. Když k nim někdo přijde na pomoc, tak je to v létě formou brigády. Pracuje jako aktivizační pracovnice v domově pro seniory. Na otázku, zde by dobrovolníky v jejich organizaci uvítala, odpověděla: „*Já bych dobrovolníky*

uvítala moc. Už jenom kvůli těm klientům, protože když je hezky, tak nestihneš vzít ven všechny.. Dobrovolníci by je mohli vzít ven, na procházku, popovídat si s nima. Mně by se to líbilo. Ušetřilo by nám to práci, a hlavně i ti klienti by přišli do styku s někým jiným, než jsme jenom my.“ Zároveň mi sdělila, že teď v době covidu jim vypomáhají dva lidé. Má obavu, že by dobrovolníky nesehnali kvůli lokalitě.

Studentka č. 2 pracuje v domově pro osamělé rodiče s dětmi, azylové zařízení (služba sociální prevence). Dobrovolníky nemají, spíše praktikanty. *„Máme u nás dvě studentky sociální práce z Cyrilometodějské teologické fakulty, který dochází, vlastně přišly k nám z důvodu jejich pracovní povinnosti studentů, při druhé vlně covidu, a myslím si, že naše vedoucí zprostředkovala dotace na ty dobrovolníky, kteří k nám dochází. Že jsou u nás i na dohodu, ale jsou i normálně placení krajem.“* Jakmile skončí nouzový stav, dobrovolníky by uvítala.

Studentka č. 3 pracuje ve státní organizaci na sociálně-právní ochraně dětí. Tam není možnost pro dobrovolníky.

Studentka č. 4 pracuje jako koordinátorka sociálně pracovní rehabilitace. Úplně si nedokáže představit, že by jejich organizace měla zaškolovat a starat se o dobrovolníky. Její nadřízená a kolegyně jsou tak vytížené, že by to nebylo zkrátka v jejich silách. Pokud by měla mít přímo ona pod sebou dobrovolníka: *„Leda u mojí služby by to mohlo jít, ale byla by to manuální a neodborná práce, typu počítat a etiketovat.“* Odborně zaškoleni jsou u nich stážisté, které organizace využívá, když nestíhají.

Zbylé studentky jsou na rodičovské dovolené.

Dobrovolnictví studentek v minulosti

Studentka č. 2 se jako dobrovolník zapsala k organizaci, kde dělala praxi. K dobrovolnictví ale nikdy nedošlo. Trošku očekávala, že se jí organizace sama ozve, že něco potřebuje. Navíc pak přišel **covid**.

Studentka č. 4 dělala dobrovolníka ve školičce Khamoro přes DC UPOL. Projekt skončila před cca 1,5 rokem. Školička měla připravit romské děti a děti z marginalizovaných skupin na státní školy nebo školky. Úkolem bylo dohnat učivo nebo jim pomoci ve vývoji po motorické a intelektuální stránce. Dobrovolnictví jí hodně dalo. *„Není to finančně ohodnocené, ale přitom bylo super, že když jsme šli do zoo s dětmi, tak mi hradili vstup. Nemusela jsem za to platit. Chodili jsme do kina na nějaké představení, byli jsme v loutkovém divadle a vstup jsem si nemusela platit sama. To bylo super. Že nějaké benefity tam jsou, že to není úplně tak, že*

člověk z toho nic nemá. Má z toho hodně. Hlavně ty zkušenosti.“ Ráda by se k dobrovolnictví vrátila.

Studentka č. 6 dělala dobrovolníka v neziskové organizace Educo. *„Oni měli pod sebou občanskoprávní poradnu a pak ještě měli několik projektových činností, různé takové aktivity. Třeba, že děláš humanitární sbírku nebo terénní služby, takže tam jsem vypomáhala.*“ I ona by se k dobrovolnictví ráda jednou vrátila.

Závěr

Tato práce zkoumala překážky studentek třetího ročníku kombinovaného studia vzdělávacího programu Charitativní a sociální práce na Caritas VOŠ sociální/CMTF UP. **Hlavním důvodem, proč se studentky do dobrovolnictví nezapojily, byl čas, respektive nedostatek času. Studentky se musejí starat o rodinu, chodit do práce a do toho stíhat školu. Některé měly přesčasy v práci, jiné jsou na rodičovské dovolené a nemají hlídání.** Vybrala jsem právě studentky třetího ročníku kombinovaného studia, protože byl v této době covid a bylo jednodušší se s nimi spojit. Na studenty jiných ročníků či prezenční formy studia žádný kontakt nemám. Bylo by zajímavé zjistit, jaké překážky brání studentům sociální práce prezenčního studia v zapojení se do dobrovolnictví. Ve své absolventské práci se zabývám zapojením studentů sociální práce do dobrovolnických aktivit v rámci COVID-19. V této práci jsem zjistila, že se někteří studenti prezenčního studia do dobrovolnictví nezapojili, právě kvůli nedostatku času z důvodu pracovních povinností, školních povinností atd.

Všechny studentky by uvítaly volitelný předmět dobrovolnictví, kde by se dozvěděly o dobrovolnictví více a zároveň by si jej zkusily. Studentky, které pracují v organizaci, jež působí sociální oblasti, nevidují dobrovolníky. Když k nim někdo přijde pomoci, tak je to spíš v rámci brigády, stáže nebo pracovní povinnosti, ale vyloženě dobrovolníky v pravém slova smyslu nemají. Studentka, která pracuje v azylovém domově pro osamělé rodiče a studentka, která pracuje v domově pro seniory, by dobrovolníky uvítaly. Studentka, která v minulosti dobrovolníka dělala, říká, že dobrovolnictví jí dalo opravdu hodně. Všechny studentky z Olomouce měly povědomí o tom, že existuje Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého v Olomouci.

Podpora studentů sociální práce v dobrovolnictví

Studentky třetího ročníku kombinovaného studia vzdělávacího programu Charitativní a sociální práce na Caritas VOŠ sociální/CMTF UP by podporu v rámci dobrovolnictví uvítaly. Shodly se na to, že by to mohl být volitelný předmět dobrovolnictví. Tento předmět by se vyučoval v rámci dvou semestrů.

V prvním semestru by se vyučovala teorie – historický kontext, formy, motivy, legislativní zakotvení, aby se studenti dozvěděli více i o organizacích, které se dobrovolnictvím zabývají, například i o DC UPOL. Také by bylo dobré, aby se studenti podívali pod pokličku organizacím, které dobrovolníky shání. V období covidu si myslím, že většina z nás musela přejít do online světa. A tak by mohli zástupci organizací natočit malý spot například na tři minuty, kde by mohli organizaci představit a říct, proč hledají dobrovolníky. Také sami studenti by se v rámci teoretické části tohoto předmětu mohli vzájemně motivovat, protože řada z nich někde dobrovolníka dělá. Mohli by ostatním sdělit svůj „dobrovolnický příběh“ (jako studentka č. 4). Zároveň by se v této části mohla potkat nabídka a poptávka. Protože někteří studenti sami v sociálních službách pracují, mohli by nalákat jiné studenty nebo navázat spolupráci s DC UPOL (představili by DC UPOL v jejich organizace).

Druhý semestr tohoto předmětu by byl praktický. Studenti by si pak sami vybrali, kde se stanou dobrovolníky. Za určitý počet hodin by získali kredit k ukončení tohoto předmětu. Na rozdíl od povinné praxe by si mohli vybrat organizace zcela nezávisle (samozřejmě by šlo o formální dobrovolnictví v oblasti sociální práce). Protože by prvně získali teoretický rámec, nebyl by pro něj problém si organizaci dohledat a myslím si, že by byli správně motivováni.

Bibliografie

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžbeta, Jana ŠOLCOVÁ a Marika SIEKELOVÁ, 2018. Dobrovolnictvo mládeže na Slovensku – aktuálny stav a trendy [online]. Stupava: Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií [cit. 2021-03-21]. ISBN 978-80-973034-0-2.

ČERNÁ, Lenka. 2011. *Anketa: 1. Jaká je úloha dobrovolnictví v oblastech sociální práce?*. Sociální práce/Sociální práce, č.4, s. 5-6. ISSN: 1213-6204.

FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. 2010. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, s. 42-57. ISBN 978-80-903696-8-9.

HRUŠKA, Lenka.; HRUŠKOVÁ, Andrea.; TOŠNER, Jiří.; PILÁT, Miroslav. a kol. 2018. *Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR*. Ostrava: ACCENDO.

LIŠKA, Vladimír, 2019. *Jan Palach: Hrdina nebo oběť?* [online]. Vyd.1. Praha: XYZ [cit. 2021-03-20]. ISBN 978-80-7597-342-9.

MATULAYOVÁ, Tatiana, Pavlína JURNÍČKOVÁ a Jakub DOLEŽEL, 2016. *Motivace k dobrovolnictví*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5110-7.

MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

MUSICK, Marc a John WILSON. 2008. *Volunteers: A social profile*. Indiana: Indiana University Press. ISBN 978-0-253-34929-3.

NEKULA, Marek. 2017. *Smrt a zmrtvýchvstání národa: Sen o Slavíně v české literatuře a kultuře* [online]. Vyd.1. Praha: Karolinum Press. [cit. 2021-03-20]. ISBN 978-80-246-3213-1.

SMITH, D.H., J. GROTZ a R.A. STEBBINS. 2017. *The Palgrave Handbook of Volunteering, Civic Participation, and Nonprofit Associations*. 1-2. 1 - 1414. ISBN 9781137263179. Dostupné z: doi:10.1007/978-1-137-26317-9

ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ, 2012. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1.

TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. 2006. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-736-7178-6.

Internetové zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Hodnota dobrovolnické práce vzrostla* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/hodnota-dobrovolnicke-prace-vzrostla-k1eri03uyg>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Neziskové organizace* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/147297771/csu_tk_neziskovky.pdf/071c554e-1b0e-4ade-a9e8-553b275f6442?version=1.0

EURODESK: *O EURODESKU* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.eurodesk.cz/o-eurodesku>

EUROPEAN UNION: *European Youth Portal* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://europa.eu/youth/about-us_en

EUROSTAT. *Social participation and integration statistics*. 2017. ISSN: 2443-8219. [online]. ©2021 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Social_participation_and_integration_statistics#Formal_and_informal_voluntary_activities

DOBROVOLNICKÉ CENTRUM UNIVERZITY PALACKÉHO: *O nás* [online]. ©2020 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://dobrovolnici.upol.cz/menu/o-nas/>

DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE: *Evropský sbor solidarity* [online], ©2021. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/program/evropsky-sbor-solidarity/vyjezdy-pobyty>

HAVEL, Václav. 1994. *Novoroční projev prezidenta republiky Václava Havla*. [online]. ©1936-2011 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://archive.vaclavhavel-library.org/>

INEX: *O nás* [online]. ©2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.inexsda.cz/o-nas/>

INEX: *Výroční zpráva 2019* [online]. ©2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.inexsda.cz/wp-content/uploads/2020/07/INEX_vyrocní-zprava_2019.pdf

INEX: *Výroční zpráva 2018* [online]. ©2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.inexsda.cz/wp-content/uploads/2020/07/INEX_vyrocní_zprava_2018.pdf

INEX: *Výroční zpráva 2017* [online]. ©2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.inexsda.cz/wp-content/uploads/2020/07/INEX_vyrocní_zprava_2017.pdf

INEX: *Výroční zpráva 2016* [online]. ©2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.inexsda.cz/wp-content/uploads/2020/07/INEX_vyrocní_zprava_2016.pdf

INEX: *Výroční zpráva 2015* [online]. ©2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.inexsda.cz/wp-content/uploads/2020/07/INEX_vyrocní_zprava_2015.pdf

INEX: *Výroční zpráva 2014* [online]. ©2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.inexsda.cz/wp-content/uploads/2020/07/INEX_vyrocní_zprava_2014.pdf

MLADIINFO INTERNATIONAL: About us [online]. ©2019 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <http://www.mladiinfo.net/about-us/>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Ideální konfigurace dimenzí kolektivního a reflexivního vzorce dobrovolnictví dle Friče a Pospíšilové, vlastní zpracování

Tabulka 2: Počet zaměstnanců a dobrovolníků v neziskových institucích 2014 – 2018

Tabulka 3: Dobrovolníci z INEXY ve věku 5 - 64 let v letech 2014 - 2019

Tabulka 4: Počet mladých dobrovolníků přes program Erasmus+ Mládež - dobrovolnictví

Tabulka 5: Nejčastější bariéry ve formálním dobrovolnictví mladých lidí na Slovensku

Seznam grafů

Graf 1: Zapojení mládeže na Slovensku do dobrovolnických aktivit v roce 2011 a 2017

Graf 2: Zapojení do formálních a neformálních dobrovolnických aktivit v roce 2015

Graf 3: Dobrovolníci z INEXY ve věku 18 -30 let v letech 2014 - 2019

Seznam obrázků

Obrázek 1: Anketa

Obrázek 2: Ukázka zpracování dat 1

Obrázek 3: Ukázka zpracování dat 2

Přílohy

Příloha číslo 1 – Návrh scénáře rozhovoru

1) Z jakého důvodu/Co bylo překážkou, že jste nevykonával/a dobrovolnickou činnost?

2) Vykonával/a jste neformální dobrovolnictví? Proč jste nezkusil/a formální dobrovolnictví?

3) Jak by mohla univerzita podpořit dobrovolnickou činnost studentů?

4) Víte o dobrovolnickém centru, které má UPOL?

5) Máte ve Vaší organizaci dobrovolníky?